

τὸ Μουσεῖον μόνον σωζόμενον κολωνάκι δυστυχία εἰς τὰς Ἀθήνας.
 Ἐντούτοις ὁ ὑπολειπόμενος στυλίσκος καλὸν θὰ ᾔνοι νὰ δια-
 τηρηθῆ μέχρις οὗτου καταρτισθῆ τὸ μουσεῖον τῆς ἐθνολογικῆς
 καὶ ἱστορικῆς ἐταιρίας, ἐντὸς τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ ἐναποτεθῆ ὡς καὶ
 ὁ ὑπ' αὐτὸν πιθανότατα ὑπάρχων πλήρης *μαρτολογίων* λέβης, ἀφοῦ
 ὁ ἐν ἔτει 1835 εὑρεθεὶς ἐβρίφθη ὡς ἄχρηστος . . . διὰ μαγείρευμα.

Νοεμβρίου 1882

ΔΗΜ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ.

ΚΑΡΟΛΟΣ-ΡΟΒΕΡΤΟΣ-ΔΑΡΒΙΝ-DARWIN

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ

Ο μὴδὲν πλὴν τῆς ὕλης εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐνορῶν, τέλος τοῦ
 παντὸς βίου πιστεύει τὸν θάνατον καὶ ἀδημονεῖ διὰ τὸ
 πρόσκερον τῆς ζωῆς ἐν τῷ κόσμῳ. Εἰς τί λοιπὸν ἀπολήγου-
 σιν αἱ μέριμναι τοῦ βίου; τοῦ δικαίου τὰ ἔργα; οἱ ἀγῶνες ὑπὲρ

πίστεως καὶ πατρίδος; τοῦ τῆς ἀρετῆς οἱ καρποί; τοῦ ἢ τιμῆ καὶ ἢ δόξᾳ, τίς περίσσεια τῷ ἀνθρώπῳ ἐν πνευτὶ τῷ μόχθῳ αὐτοῦ, ὧ μοχθεῖ ὑπὸ τὸν ἥλιον; Καὶ μετ' ἄλλους ἡ σαρκασμοῦ ἐπὶ τέλους ἀναφωνεῖ μετὰ τοῦ σοφοῦ τῆς Ἰουδαίας «ματκαιοτή ματκαιοτήτων καὶ πάντα ματκαιοτή; τὰ ἀνθρώπινα.» Τοὺς σωματικὰς πότους τοῦ ἀτομικοῦ βίου διαδέχεται ἡ αἰωνία μακαριότης τοῦ πνεύματος. Εἰς τὸ τέμα τοῦ σταδίου τῶν κοσμικῶν μόχθων εὐρηται ἡ ἀνάπαυσις τοῦ γενναίου ἀθλητοῦ καὶ κεῖται τοῦ ἀγῶνος τῆς ζωῆς τὸ ἔπαθλον, ἡ ἀνταπόδοσις τῶν ἔργων τοῦ διανύσαντος τὸν βίον ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ καθήκοντος τῆς πατρίδος καὶ τῆς κοινωνίας ἢ χάρις, τῆς ἱστορίας ὁ ἀμάρκτος στέφανος. Μακάριος ὅστις πιστὸς εἰς τὸν θεῖον νόμον καλῶς ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ δικαίου ἀγωνισάμενος ἠνεκαρτέρησε μέχρι τέλους στρατιώτης τῆς ἐλευθερίας καὶ φρουρὸς τῆς πόλεως. Τοιοῦτος ἐξ ἡμῶν ὑπῆρξεν ὁ Γεώργιος Καρατζᾶς.

Ἐγεννήθη τέκνον ἐπιφανοῦς οἴκου τοῦ Βυζαντίου ἀρχομένου τοῦ παρόντος αἰῶνος. Ἡ κυβέρνησις τοῦ Σουλτάνου εἶχε προωρίσει τὸν πατέρα Ἰωάννην μέγαν διερμηνέα τῆς Πύλης εἰς θέσιν Ἠγεμόνος καὶ παρασκευάζετο ἡ ἐγκαθίδρυσις αὐτοῦ εἰς τὸ ὕψιστον τῶν εἰς τοὺς εὐγενεῖς τοῦ Φαναρίου ἀπονεμομένων ἀξιωματικῶν, ὅτε μέχρι τῆς πρωτεύουσις τῆς ἀνατολῆς ἠκούσθη τῆς ἐλληνικῆς ἐλευθερίας ἢ σάλπιγξ. Ὁ Σουλτάνος ἀντικατέστησεν αὐθωρεὶ τὴν ἀγχόνην εἰς θρόνον, καὶ τὸν βρόχον εἰς ἀλουργίδα τῶν ἡγεμονικῶν οἴκων τοῦ Φαναρίου. Ἡ οἰκογένεια τοῦ μεγάλου διερμηνέως ὑπεξέφυγε τὸν ἔσχατον κίνδυνον περικλιθεῖσα εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου. Ὁ δὲ Γεώργιος εἰκοσαέτης ἤδη ἔδραμεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος ταχθεὶς ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ ἐκ μητρὸς συγγενοῦς καὶ πατρικοῦ φίλου Ἀλεξάνδρου Μυροκοροδάτου.

Τοῦτον ὁ Καρατζᾶς συνώδευσεν εἰς ὅλας τὰς πολεμικὰς αὐτοῦ ἐκδρομὰς καὶ τελευταῖον εἰς Πύλον, ἔνθα ὁ Καρατζᾶς ἠγωνίσθη μετὰ τῶν διὰ τοσαύτης καρτερίας ὑποστάντων τὴν πρώτην προσβολὴν τῶν ναυτικῶν καὶ τῶν χερσίων δυνάμεων τοῦ αἰγυπτίου στρατάρχου. Ἐκεῖ ἔπεσαν ἡρωϊκῶς μαχόμενοι οἱ πρόμαχοι τῶν Ἑλλήνων ὁ Τζαμαδὸς, ὁ Σαχίνης καὶ ὁ φιλέλλην Σανταρόζας.

Μετὰ τὴν ἀπόβασιν τῶν αἰγυπτιακῶν στρατῶν, αἱ ἀσθενεῖς φρουραὶ τῶν ἐπαναστατῶν τῆς Πελοποννήσου ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλείπωσι τὰς κλειστάς τῶν θέσεων αὐτῶν. Ὁ Ἰβραῆμ κυρνεύτης τὰ ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας φρούρια, τὴν Τρίπολιν, τὸ Ἄργος, παρασκευάζε τὸν ἀποκλεισμόν τῆς ἀκροναυπλίας. Ἡ προσωρινὴ Κυβέρνησις, ἰδίως ὁ Μκυροκορδάτος, κατενόησε τὴν ἀνάγκην τοῦ ἀναδιοργανισμοῦ καὶ τῆς ἐνυσχύσεως τοῦ τακτικοῦ σώματος, τὸ ὁποῖον μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἶχε παράσχει ἀξιολόγους ὑπηρεσίας ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Ῥόδιον, ἀλλ' εἶχε πολὺ ἐκπέσει τῆς τιμῆς αὐτοῦ εἰς τὴν γνώμην τῶν λοιπῶν σωμάτων, καὶ πολὺ ἀπολέσει μέρος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. Ἡ κυβέρνησις ἀπέβλεψεν εἰς τὸν ἀπὸ πολλοῦ ἐν Ἑλλάδι ἀγωνιζόμενον γάλλον συνταγματάρχην Φαβιέρον, καὶ εἰς αὐτὸν ἀνετέθη ἡ διοργάνωσις καὶ ἡ διοίκησις τοῦ τακτικοῦ. Ὁ Γεώργιος Καρὰτζᾶς ἐκ φυσικοῦ πνεύματος παιδιόθεν φίλος τῆς τάξεως, καὶ προορῶν ὁποῖας τὸ σῶμα τοῦτο ὑπέσχετο μεγάλας ὠφελείας εἰς ἐπιτυχίαν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, ἐκ τῶν πρώτων ἔσπευσε νὰ καταταχθῆ ἑθελοντής. Ἐξ ἀγνῆς φιλοπατρίας ἐμπνεόμενος, μὴ ἐπιζητῶν βαθμοὺς καὶ τιμὰς, ἀναλόγους πρὸς τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν ἀνατροφὴν αὐτοῦ, κατετάχθη ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης (α) Ὁ αἰμίμηστος ἀρχηγὸς βλέπων τὴν νοημοσύνην καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ νέου, μετὰ ἕνα μῆνα δοκιμασίας προσέβασεν αὐτὸν δεκανέκ. Ὡς τοιοῦτος προηκολλούθη μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ σώματος τὴν ἐστρατείαν εἰς Σπέτσας ἀπειλουμένας ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀποτροπὴν τοῦ κινδύνου τῆς ἠρωϊκῆς νήσου. Ἡ πειθαρχία, ἡ ἀκρίβεια καὶ ὁ ζῆλος περὶ τὴν ὑπηρεσίαν, ἡ γενναιότης καὶ ἡ αὐταπάρνησις τοῦ νεοῦ ἀγωνιστοῦ παρέσχον εἰς αὐτὸν ἀλεπαλλήλους προοβασμοὺς, καὶ ἀναβὰς ἱεραρχικῶς ὅλας τὰς βαθμίδας τοῦ ὑπαξιωματικοῦ, ὁ Καρὰτζᾶς μετὰ ἕν ἔτος ἀπὸ τῆς κατατάξεως προσήχθη εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ (β). Ὡς τοιοῦτος εἰς

(α) Εἰς τὸ μητρώον σημειοῦται ἡ κατάταξις αὐτοῦ ὑπὸ χρονολογίαν 25 Ἰουλίου 1823. Ἐγεννήθη δὲ ἐν ἔτει 1803.

(β) Εἰς τὸ μητρώον σημειοῦται Δεκανεὺς 29 Ἰουλίου 1823, Λοχαγίας 4 Νεβρίου, Ἐπιλοχίας 7 Δεβρίου, Ἀνθυπολοχαγὸς 2 Ἰουλίου 1826.

τὴν ἐκστρατείαν τῆς Καρύστου ἐμάχετο εἰς τὴν προσβολὴν τοῦ φρουρίου μετὰ τοῦ λοχαγοῦ Βεραντιέρου. Ὁ λοχαγὸς τραυματισθεὶς καιρῶς ἀπεχώρησε παραδοὺς τὴν διοίκησιν τοῦ λόχου εἰς τὸν Καρατζᾶν ὁ ὁποῖος ἐξηκολούθησε καρτερικῶς πολεμῶν μέχρις οὗ ἐτραυματίσθη καὶ αὐτὸς εἰς τὸν ἀριστερὸν βραχίονα. Ἦδη ἕνεκα τῶν ὀχυρώσεων τοῦ φρουρίου καὶ τῶν ἀσθενῶν μέσων τῆς προσβολῆς εἶχεν ἀποτύχει καθόλου τὸ σχέδιον τῆς ἐφόδου, καὶ διετάχθη ἢ ἀποχώρησις τοῦ στρατοῦ μετὰ πολλὰς περιπετεῖας ἐπανελθόντος εἰς τὴν Ἀττικὴν. Ὁ Καρατζᾶς πιστὸς εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ, καὶ ἀγογγύστως ὄλας τὰς κακουχίας ὑπομένων, ὀλίγον μετὰ τὴν εἰς Κάρυστον ἀτυχῆ ἐκστρατείαν ἀπεστάλη μετὰ τοῦ λόχου αὐτοῦ εἰς Ἵδραν κινδυνεύουσαν ἐξ ἐπικειλουμένης ἀποβάσεως τουρκικοῦ στρατοῦ. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος συνεξεστράτευσεν μετὰ τοῦ σώματος εἰς Χαϊδάριον ὅπου ὁ τακτικὸς στρατὸς διέσωσε τὴν τιμὴν τῶν ἑλληνικῶν ὅπλων, κατὰ τὴν προσβολὴν πολυπληθοῦς καὶ καλῶς ἐξησκημένου τουρκικοῦ στρατοῦ.

Αἱ αὐτόθι συναφθεῖσαι μάχαι δὲν ἐπέτυχον τοῦ σκοποῦ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἀττικῆς, καὶ ὁ Κιουταχῆς ἐπολιόρκει στενῶς τὴν ἀκρόπολιν. Ἡ ἐν αὐτῇ ἀποκλεισθεῖσα φρουρὰ ἐξήντησε τὰ ὀλίγα μέσα τῆς συντηρήσεως καὶ τῆς ἡμύνης αὐτῆς, καὶ οἱ πολιορκούμενοι ὑπέκυπτον εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ παραδοθῶσιν εἰ μὴ ἐπῆρχετο ἔξωθεν ἄμεσος ἐπικουρία καὶ προμήθειαι, ἰδίως πυρίτιδος καὶ πυρολίθων. Ἡ περίστασις ἦτο κρίσιμος· αἱ ξέναὶ δυνάμεις εἶχον ἀρχίσει διαπραγματεύσεις περὶ τῆς εἰρήνης, καὶ συνέφερε τὰ μέγιστα νὰ μὴ μένωσιν οἱ Τούρκοι ἀποκλειστικοὶ κάτοχοι τῆς Ἀττικῆς. Ἀλλὰ πῶς νὰ εἰσχωρήσῃ βοήθεια εἰς τοὺς ἐν τῇ ἀκροπόλει ἀποκλεισμένους; Ἡ Κυβέρνησις ἀπετάθη πρὸς τὸν ἀτρόμητον διοικητὴν τοῦ τακτικοῦ, καὶ ὁ ἀείμνηστος φιλέλληνας δὲν ἐδίστασε ν' ἀναδεχθῆ τὸ ἔθνοςωτήριον ἔργον. Ἐξελέξατο τετρακοσίους, ἐκ τῶν γενναϊοτέρων ἀνδρῶν τοῦ σώματος καὶ εἰς τούτων ἦτον ὁ τότε ὑπολοχαγὸς Γεώργιος Καρατζᾶς. Ὁ ἀρχηγὸς πρῶτος αὐτῶν ἐξ Αἰγίνης ἀπεβιβάσθη εἰς Φάληρον· ἐπὶ τῆς παραλίας προσεφώνησε τὰ πιστὰ τέκνα τῆς πατρίδος· παρέδωκεν εἰς ἕκαστον αὐτῶν βαρύτιμον σάκκον πυρίτιδος καὶ πυρολίθων· καὶ

οἱ ἀτρόμητοι στρατιῶται τῆς Ἑλλάδος, φέροντες ἐπὶ τοῦ ὄμου τὴν ἱερὰν παρακαταθήκην, ἐπὶ βραχίονος τὸ ὄπλον ὑπὸ τὸ φέγγος τῶν ἀστέρων καὶ τὸ ἀδιάκοπον πῦρ τῶν ἐχθρῶν διέσχισαν τὰς γραμμὰς τῆς πολιορκίας καὶ ἔφερον εἰς τοὺς φρουροὺς τῆς ἀκροπόλεως ἐφόδια ἐγκαρτερήσεως, καὶ ἰκτινα σωτηρίας.

Ὁ Φαβιέρος ἐσκόπει νὰ ἐπανεέλθῃ ταχέως εἰς Αἴγιναν. Ἄλλ' ἡ φρουρὰ τῆς ἀκροπόλεως δὲν ἐπέτρεπε πλέον τὴν ἐξοδὸν εἰς τοὺς ἐπικούρους τακτικούς. Βοηθούμενοι παρ' αὐτῶν οἱ πολιορκούμενοι ἐπεχείρησαν πολλάς ἐξόδους καὶ ἀψιμαχίας μετὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ εἰς μίαν ἐξ αὐτῶν ὁ Καρατζᾶς ἐπληρώθη τὸν δεξιὸν βραχίονα. Ἄλλὰ μετὰ τὴν αὔξησιν τῆς φρουρᾶς ὀλιγόστευον ὁσημέραι τὰ μέσα τῆς συντηρήσεως τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἡ ἐλπίς αἰσιωτέρου μέλλοντος. Ἡ πείνα καὶ ὁ τύφος ἐθέριζον ἰδίως τοὺς ἄνδρας τοῦ τακτικοῦ. Ἀφ' ἐτέρου ἢ ἀτυχῆς μάχῃ τοῦ Καματεροῦ, ἡ ἀκαμπτὸς ἐπιμονὴ τῶν ἄγγλων ἀρχιστρατῆγων εἰς παράβολα σχέδια, ἡ πανωλεθρία τοῦ ἐν Φαλήρω στρατοπέδου ἀπέλπισαν τὴν ἐπιτροπὴν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὴν φρουρὰν τῆς ἀκροπόλεως. Ἀπεφασίσθη ὅπως ἐκλεκτοὶ ἄνδρες ἀποσταλῶσι πρὸς τοὺς ἀρχιστρατῆγους ἄγγλους, τὴν προσωρινὴν κυβέρνησιν καὶ τὸν Καραϊσκάκη, παραδόσωσι τὰ συστατικὰ αὐτῶν γράμματα, παραστήσωσι διὰ ζώσης τὴν κατάστασιν τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει καὶ συνεννοηθῶσι περὶ τῆς διαλύσεως τῆς πολιορκίας. Ὁ Φαβιέρος ἀνέθηκε τὴν ἐπικίνδυνον καὶ δυσχερῆ ἐντολὴν εἰς τὸν Γεώργιον Καρατζᾶν. Οἱ ἀπεσταλμένοι ὄφειλον κκτερχόμενοι ἐντὸς τῆς πόλεως, κατεχομένης ὑπὸ τῶν Τούρκων νὰ ἐξέλθωσι τῶν τειχῶν νὰ διατρέξωσι τὴν πεδιάδα τοῦ εἰλαιῶνος πάντοθεν κατοπτευομένην ὑπὸ περιπόλων καὶ διὰ τῆς Σαλαμῖνος νὰ φθάσωσιν εἰς τὸ ἐν Πειραιεῖ στρατόπεδον. Εἰς τὸν Καρατζᾶν ἐδόθη συνοδοιπὸρος ὁ Ἀθηναῖος Καράρης ὡς ἔμπειρος τῶν ἀτραπῶν τῆς χώρας. Οἱ δύο κατῆλθον νύκτα εἰς τὴν πόλιν, ἔφθασαν εἰς τὸ τεῖχος πρὸς τὴν ἀνατολικὴν γωνίαν τῆς ἀκροπόλεως ἀκροποδητὴ ὀδεύοντες ἵνα διαλάθωσι τὴν προσοχὴν τῶν ὀθωμανῶν, καὶ ἀψοφητὴ ἀλληλοβοηθούμενοι ἀνεβρίχθησαν καὶ κατέβησαν τὸ τεῖχος, ἀπέναντι πάσης σκιᾶς ἀποτρεπόμενοι τῆς εὐθείας ὁδοῦ, καὶ ἀπὸ παντὸς κρότου ὑποκρυπτόμενοι ἐν ταῖς τά-

φροις ἔφθασαν μέχρι τοῦ Λυκαβητοῦ ὅθεν ἐτράπησαν τὴν πρὸς τὴν Ἐλευσίνα ὁδόν. Ἐν αὐτῇ ὁ κίνδυνος δὲν ἦτον ὀλιγώτερος ἕνεκα τῶν περιπολούντων ἐπίππων πολεμίων. Ἐρποντες ἐντὸς τῶν θάμνων ἔφθασαν ἀνυπόδητοι, καὶ καταβεβλημένοι ἐκ τῆς ἀϋπνίας παρὰ τὴν μονὴν τοῦ Δαφνίου. Ἐκεῖ ἀπεφάσισαν νὰ δώσωσι μικρὰν ἀνάπνουσιν εἰς τὰ βασανισμένα μέλη τοῦ σώματος, κρυμμένοι εἰς ἀπόστασίν τινα ὁ εἰς ἀπὸ τοῦ ἄλλου ἐντὸς θάμνων, καὶ νὰ περιμένωσι τὸ λυκόφως ὅπως ἐξακολουθήσωσι τὴν ἐπικίνδυνον πορείαν. Ὁ ὕπνος κατέλαβεν αὐτούς. Πρὸ τῆς αὐγῆς ὁ Κρατῆζᾶς ἐξυπνοῖ, καὶ ζητεῖ ἀλλ' εἰς μάτην, τὸν συνοδοιπόρον, ὁ ὁποῖος ἀπωλέσας ὁμοίως τὰ ἴχνη τοῦ συντρόφου ἐτράπη ἄλλην ὁδὸν ἀπὸ χαράδρας εἰς χαράδραν καὶ ἀπὸ βάτου εἰς βάτον διολισθείσας ἢ ἐπὶ πολλὰς ὥρας ὕπτιος καταγῆς διαλαθὼν τὰ ὄμματα τῶν περιπόλων, καὶ τῶν διαβατῶν ὀθωμανῶν, κεκμηκῶς καὶ ἄσιτος τὴν νύκτα, εὐρῆκεν ἄσυλον καὶ ἐρειπωμένον ἐρημοκλήσιον, ὅπου ἐκοιμήθη. Τὴν πρωτὰν εἶδεν οὐχὶ μακρὰν ἄλιευτικὸν πλοίαριον. Ἐσώθη! Ἐδράμε πρὸς αὐτὸ, καὶ ἐν αὐτῷ διεπερεύθη διὰ τοῦ στενοῦ τῆς Σαλαμίνας εἰς τὸν Πειραιᾶ. Τὴν ἐντολὴν ἐξεπλήρωσε, τὸ ἔργον τετέλεκε τὴν πίστιν ἐτήρησεν. Καὶ τὰ γράμματα τοῦ ἀρχηγοῦ εὐρίσκοντο ἀλύμαντα εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ. ὦ! πόσον ἠγάπησταιτο ἀναμιμνησκόμενος, καὶ μετὰ πόσης ἀφελείας μοι ἐδιηγήθη πολλάκις τὰς κακοπαθείας τῶν δύο ἐκείνων ἡμερονυκτίων! Ἄνευ περιαιτολογίας ἄνευ περιεργείας, ἄνευ ἀξιώσεων τιμῆς καὶ γάριτος, ὡς ὁ ἄνθρωπος ὁ μὴδὲν πλέον τοῦ κοινοῦ καθήκοντος ἐπιτελέσας. Ἄρα τοιαῦτα ἔργα συναποθητήκουσι μὲ τὸν ἄνθρωπον; Ἐν Πειραιεὶ ἐξετέλεσεν ἀκριβῶς τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ. Τὰ περικτέρω ἦτον ἔργον τῶν ἀρχηγῶν καὶ τῆς θείας προνοίας.

Ἦδη αἱ τρεῖς σύμμαχοι δυνάμεις ἀνέλαβον τὴν ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐν Ἑλλάδι καὶ παρενέβαινον πρὸς ἀνακωχὴν τοῦ πολέμου. Ἄλλ' οἱ Χῖοι βλέποντες τὴν πολυπαθῆ αὐτῶν πατρίδα ἐκτὸς τῶν ὀρίων τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος μετεκαλέσαντο τὸν παρ' αὐτοῖς Φαβιέρον καὶ ὁ ῥέκτης ἀνὴρ δὲν ὠκνησε νὰ περισυνάξῃ τὸν στρατὸν αὐτοῦ καὶ νὰ μεταβῆ εἰς Χίον, ἔχων ὑπασπιστὴν τὸν ὑπολοχαγὸν Κρατῆζᾶν τὸν ὁποῖον ἰδιαζόν-

τως ἐτίμα, καὶ μετ' οὐ πολὺ προσβίβασεν εἰς τὸν βαθμὸν λοχαγοῦ.

Ἡ ἐκστρατεία τῆς Χίου ἦτον ἡ τελευταία τοῦ μεγαθύμου φιλέλληνος, ὡς ἀρχηγοῦ τοῦ τακτικοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Ἦδη ἔλαθε τὰ ἡνία τῆς πολιτείας ὁ Καποδίστριας. Οἱ Πρόσθεοι καὶ οἱ Ναύαρχοι τῶν συμμάχων δυνάμεων πανταχοῦ ἐπενέβαινον ἀναστέλλοντες πᾶσαν ἐχθροπραξίαν ἐκτὸς τῶν τεταγμένων ὁρίων τοῦ νέου κράτους, καὶ ὁ Κυβερνήτης ἠναγκάσθη ν' ἀνακλέσῃ τὸν ἐν Χίῳ ἐλληνικὸν στρατόν. Ὁ Φαβιέρου ἐθεώρητε λήξασαν τὴν εὐγενῆ καὶ ἀφιλοκερδῆ, τὴν ὄντως ἐλληνικὴν αὐτοῦ ἀποστολὴν ἐν Ἑλλάδι, παρητήθη τῆς ἀρχηγίας τοῦ τακτικοῦ, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γεννήτειραν γῆν, μὲ τὰς χεῖρας ἀγνάς φέρων τὸ αὐτὸ ξίφος καὶ τὸν αὐτὸν βαθμὸν τὰ ὁποῖα ἔφερεν ἐκ Γαλλίας, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ τοις ἀμάραντον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στέφανον, καὶ τὴν αἰώνιαν χάριν τῆς εὐγνώμονος Ἑλλάδος. Ἐν ἐλλείψει ἀρχηγοῦ ὁ ὑπασιπότης Γεώργιος Καρατζᾶς παρέδωκεν εἰς τὸν Κυβερνήτην τὸ τακτικόν.

Ὁ Κυβερνήτης οὐ μόνον διετήρησε τὸ σῶμα τοῦτο, ἀλλὰ καὶ προέθετο νὰ καταστήσῃ αὐτὸ πρότυπον τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ. Ὁ Καρατζᾶς δὲν ἠθέλησε ν' ἀποχωρισθῇ τοῦ σώματος, μετ' οὗ καὶ ὑπὲρ οὗ τοσάκις προεκινδύνευσε, ὑπηρετῶν ἐλευθερίαν καὶ πατρίδα. Ἐνέμεινε εἰς τὰς τάξεις, ἐπέτυρε τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν ἀγάπην τῶν διαδόχων τοῦ Φαβιέρου, καὶ ἀνετέθη αὐτῶν ἡ διοίκησις τοῦ πυροβολικοῦ μὲ τὸν βαθμὸν ὑποταγματάρχου.

Ἄμα τῇ ἐγκαταστάσει τῆς βασιλείας ἐτέθησαν νέαι βᾶσεις διοργανισμοῦ τοῦ στρατοῦ μὴ ἀναγνωρισθέντων τῶν ὑπὸ τῶν προηγηθεισῶν κυβερνήσεων ἀπονεμηθέντων βαθμῶν. Ὁ Γεώργιος Καρατζᾶς διορισθεὶς λοχαγὸς δὲν ἐβαρυνόμηνε διὰ τὸν ἄδικον ὑποβίβασμόν. Ἀφοσιωθείς εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος ἐξηκολούθησεν ἀγογγύστως τὸ στάδιον αὐτοῦ. Βαθμηδὸν προβιβαζόμενος διορίσθη ἐν ἔτει 1861 Ὑποστράτηγος. Διεκρίθη δὲ εἰς ἅς καθεῖξε θέσεις διοικητοῦ διαφόρων σωμάτων, Ἀρχηγοῦ τῆς χωροφυλακῆς, Φρουράρχου Ναυπλίας διοικητοῦ τῆς στρατιωτικῆς Σχολῆς.

Προὔποπτεομένης τῆς μεταπολιτεύσεως τοῦ 1862 ἀπεστάλη πρὸς ἐπιθεώρησιν τοῦ ἐν τῇ δυτικῇ Ἑλλάδι στρατοῦ, καὶ ἡ με-

ταπολίτευσις κατέλαβε τὸν ὑποστράτηγον Καρατζᾶν ἐν Καρβασαρά. Οἱ αὐτοσε ἄνδρες καὶ ἀξιωματικοὶ τοῦ κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν στρατοῦ εἶχον ἐξομώσει κατὰ τοῦ Βασιλέως Ὅθωνος, οἱ μὲν ἐκ πλάνης, οἱ δὲ ἐκ φόβου. Ὁ ἐπιθεωρητὴς εὐρέθη μεμονωμένος ἐν μέσῳ στασιαστῶν. Ἡ προσωρινὴ κυβέρνησις μετέθηκεν αὐτὸν εἰς ἀργίαν, ἣ δὲ τὴν μεταπολίτευσιν διαδεχθεῖσα Κυβέρνησις τοῦ Βασιλέως Γεωργίου μετεκαλέσατο αὐτὸν εἰς διαθεσιμότητα. Οὐχ' ἦτον ὁ Καρατζᾶς παρέμεινεν ἐν τῷ στρατῷ προσδοκῶν τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐννόμου τάξεως. Ἀλλὰ βλέπων ὀσημέραι χαλαρομένην τὴν πειθαρχίαν καὶ τὴν τάξιν παραλυομένην ἐν τῇ πολιτείᾳ πρὸς ἐξυπηρέτησιν ἀτομικῶν συμφερόντων ἤτησε τὴν ἀποστρατείαν αὐτοῦ καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον φέρων τὸν βαθμὸν ἀντιστρατήγου καὶ ἰδιωτεύων κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ βίου πολλάκις ἔγραφε διατριβὰς σπουδαίας. Ἐν ἀπάσαις ταῖς πολιτικαῖς διατριβαῖς τοῦ γέροντος ἀγωνιστοῦ διαλάμπει ἐν ὅλῃ τῇ αὐστηρότητι τοῦ ὕφους ἡ φιλοπατορία, ἡ ὀρθοφροσύνη.

Μετὰ τὴν κατάπαυσιν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ βίου ὁ Καρατζᾶς ἐξελέξατο σύζυγον τὴν θυγατέρα τοῦ ἀειμνήστου Μάρκου Βότσαρη, Αἰκατερίνην, (α) κοσμουμένην ἐξ ὅλων τῶν πλεονεκτημάτων τῆς καλλονῆς τοῦ σώματος, τῆς ἀγαθότητος τῆς καρδίας, τῆς ἀρετῆς τοῦ πνεύματος. Ἀλλ' ὁ πρόωρος θάνατος θερμῶς ἠγαπημένης κόρης ἔρριψεν εἰς ἄφατον πένθος τὴν λίαν εὐαίσθητον μητέρα, καὶ ἡ λύπη παρέσυρεν αὐτὴν εἰς τὸν τάφον καὶ ὁ Γεώργιος Καρατζᾶς ἐν τῷ γήρῳ ἔμεινεν ἀπρηγόρητος διὰ τὸν ἀποχωρισμὸν τῶν δύο φιλότατων αὐτῷ ἐπὶ τῆς γῆς. Ὁ θάνατος ἐχώρισε καὶ ὁ θάνατος συνέδεσεν αὐτοὺς ἐν σκηναῖς δικαίων.

Γενεὰ πορεύεται καὶ γενεὰ ἔρχεται καὶ μετὰ τῆς γενεᾶς τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ εἰκοσενός ὁ Γεώργιος Καρατζᾶς ἀπῆλθε τοῦ κόσμου τούτου. Ἀλλὰ μένουσιν εἰς τὸν αἰῶνα τὰ ἔργα τοῦ ἀγῶνος τῆς ἐλληνικῆς ἐλευθερίας καὶ ὁ Καρατζᾶς κατέλιπε τοῖς ἐπερχομένοις κληρὸν αἰώνιον τὴν ἀναγραφὴν τῶν ἔργων αὐτοῦ ἐν ταῖς

(α) Κατὰ τὴν ἐν Ἰταλίᾳ διαμονὴν αὐτῆς, παιδὸς ἔτι ἐπωνομασθεῖσα Ῥόζα, ἦτοι Ῥόδον.

δέλτοις τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος. Καὶ γνήσιον τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος τέκνον ὁ Κρατζῆς ἀφίνει ἀγῆρω τὴν μνήμην τῶν ἰδίων ἀγώνων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς τιμῆς τοῦ Ἕλληνοσ.

Ἀπῆλθε κομίζων ἔπαθλον τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὴν χάριν τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος, καὶ ἔσεται αἰώνια ἡ τιμὴ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὅσων τὸ προαιώνιον τῆς ἐλευθερίας πνεῦμα, ἡ ζωὴ καὶ ἡ δόξα εἰς αἰῶνα τὸν ἄπαντα τοῦ ἑλληνικοῦ ὄνοματος.

Ἀθῆναι τῆ 3 Αὐγούστου 1882.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΥΠΑΛΛΟΣ

ΥΓΙΕΙΝΗ

ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΟΣ ΩΣ ΕΚ ΤΩΝ ΠΟΛΥ
ΕΣΦΙΓΜΕΝΩΝ ΣΤΗΘΟΔΕΣΜΩΝ (CORSETS).

«Ἡ χάρις, εἶναι ὠραϊότης κινουμένη.»

«Lessing»

Αν καὶ αἱ χαλκογραφίαι ἄς καταχωρίζομεν παρουσιάζουσι λεπτομερείας ἀνατομικάς, τῶν ὁποίων ἡ θέα δυνατὸν νὰ φανῆ εἰς τινὰς τῶν ἀναγνωστριῶν ἡμῶν οὐχὶ λίαν εὐάρεστος, προὔτιμήσαμεν ἐν τούτοις νὰ μὴν ἀπορρίψωμεν αὐτάς, ἀποβλέποντες πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς τε ὠφελείας καὶ ἠθικῆς. Τὰ σχήματα 1 καὶ 2 παριστῶσιν τὴν Ἀφροδίτην de Medicis, ἣτις θεωρεῖται δικαίῳ τῷ λόγῳ ὡς ἐξαιρετος συνάμα καὶ ἐκφραστικώτατος τύπος γυναικείας καλλονῆς. Ὁ σκελετὸς αὐτῆς μᾶς δεικνύει τὰ ὁστᾶ ἐν τῇ φυσικῇ αὐτῶν καταστάσει.

Τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου τοῦ 3ου σχήματος παρουσιάζουσιν νεάνιδα τινὰ, ἣτις ἠθέλησε νὰ γείνη λεπτὴ ὑπὲρ τὴν ἑαυτῆς φύσιν περικλείουσα τρόπον τινὰ τὸ ἥμισυ τοῦ σώματός της ἐντὸς στηθοδέσμου. Τὸ σχῆμα 4 δεικνύει τὴν λυπηρὰν κατάστασιν τοῦ ὀστεώδους σώματός της, οὕτινος ἀληθῶς ἡ θέα ἐγκαταλείπει ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν τὰς πλέον μελαγχολικάς ἐντυπώσεις. Ἀναπνοῇ